

Obsah

I	Zimní semestr	13
1	První seznámení s předmětem	15
1.1	Gaussova eliminace	15
1.2	Řešení soustav rovnic a objemy těles	18
1.3	Výpočet objemu pravidelného dvacetistěnu	18
2	Kdo je grupa a těleso	27
2.1	Grupa	27
2.2	Permutace	31
2.3	Řešil vy byste rovnici pátého stupně?	35
2.4	Nehmotná tělesa	38
2.5	Cayleyova čísla	40
2.6	Trisekce úhlu pravítkem a kružítkem	42
3	Prostory plné vektorů	45
3.1	Lineární nezávislost	47
3.2	Steinitzova věta	51
3.3	Funkce typu spline	55
4	Skalární součin	59
4.1	Gramm-Schmidtova ortogonalisace	65
4.2	Ortogonální doplněk	67
5	Matice a lineární zobrazení	69
5.1	Některé další význačné příklady matic	75
6	Hodnost	77
6.1	Hodnost součinu, regulární matice	80
6.2	Ekvivalentní řádkové úpravy	82

6.3	Frobeniova věta, řešitelnost soustavy	84
7	Operátory v různých basích, stopa	89
7.1	Podobné matice, matice v různých basích	89
7.2	Stopa	91
8	Determinant	93
8.1	Základní vlastnosti determinantů	98
8.2	Výpočet cirkulantu	104
8.3	Rozvoj determinantu podle sloupce	105
8.4	Cramerovo pravidlo, řešení soustavy	107
9	Vlastní čísla a vektory operátoru	109
9.1	Charakterisace isometrií ve třech rozměrech	112
9.2	Přehled grup, Cartaniáda	113
II	Letní semestr	119
10	Dláždění a krystaly	121
10.1	Penroseho pokrytí	124
10.2	Příklad třírozměrného kvasikrystalu	128
11	Exponenciála matice	131
11.1	Aplikace na soustavu diferenciálních rovnic	137
11.2	Heisenbergův obraz	137
11.3	Vztah stopy a determinantu	139
11.4	Taylorův vzorec	141
11.5	Poissonovo rozdělení	142
11.6	Gaussova křivka	144
11.7	Logaritmus matice	145
11.8	Hamiltonovy rovnice pro oscilátor	146
12	Lieova algebra	149
12.1	Killingova forma a metrika	153
12.2	Teorie representací	154
12.3	Kompaktní grupy	161
12.4	Váhy a mřížky	168
12.5	Superalgebry a supersymetrie	170
12.6	Obří vyňatá grupa	172

13 Nilpotence, Jordanův tvar	179
13.1 Base z řetězců vektorů	182
13.2 Jordanův tvar obecné matice	186
13.3 Polynomy a funkce matic	193
14 Positivní matice	201
14.1 Perron-Frobeniova věta	202
14.2 Feynmanův integrál	207
15 Dualita	217
15.1 Duální grupa	217
15.2 Duální grafy a tělesa	218
15.3 Dualita v geometrii	220
15.4 Duální prostory	221
15.5 Dualita a skalární součin	225
15.6 Dualita ve funkcionální analýze	229
16 Spektrální rozklad, adjunkce	235
16.1 Kvantová mechanika	238
16.2 Prostor Fourierových řad	241
16.3 Kvantový harmonický oscilátor	242
16.4 Hermitovy polynomy	244
16.5 Legendreovy polynomy	246
16.6 Čebyševovy, Laguerrovy a další polynomy	251
16.7 Diagonalisace konvolučního operátoru	255
17 Kvadratický svět	259
17.1 Bilineární a kvadratické formy	259
17.2 Matice kvadratické formy	261
17.3 Diagonalisace kvadratické formy	264
17.4 Signatura, definitnost	271
17.5 Kvadriky a kuželosečky	272
17.6 Vlnky a kódování obrazu	280
18 Dvě maticové bagately	287
18.1 Pseudoinverse matice	287
18.2 Polární rozklad operátoru	289

19 Říše tenzorů	293
19.1 Co jest tensor	293
19.2 Symetrické a antisymetrické tenzory	306
19.3 Tenzory v obecné relativitě	317
19.4 Spinory	322
19.5 Tenzory a nezávislé jevy	332
19.6 Epilog	336

(Text k obrázkům na obálce viz definici rovnoběžnostěnu v kapitole Prostory plné vektorů a též kapitolu Dláždění a krystaly.)

Návod ke čtení těchto skript

Texty psané antikvou této velikosti jsou určeny i začátečníkům (třeba jako doplněk k přednášce jednoho z autorů tohoto textu) a obsahují látku, kterou doporučujeme studentům všech druhů studia libovolného ročníku na MFF UK. Rozšiřující partie psané někdy menším písmem¹ a někdy značkami (#) resp. (♡) označujícími začátek resp. konec dotyčné „rozšiřující partie“ jsou určeny pokročilejším, resp. více motivovaným čtenářům. Ani tyto partie však nevyžadují větší předběžné znalosti, snad kromě ovládnutí „kalkulu“, tzn. elementů diferenciálního a integrálního počtu – jako oblastí, které často zasahují svým tématem. Skripta jsou psána dosti stručně nejen z důvodu „snahy udržet rozsah v únosných mezích“². Žádný předmět nelze dobře ovládnout bez jistého vlastního „tvůrčího“ úsilí. Partie vynechané se slovy „dokažte si sami“ nedoporučujeme přeskakovat, pokud by čtenáři nebyla věc dost jasná, i když to třeba ještě neumí zformulovat. Může se stát, že vynechané partie vyvolají nevoli čtenáře případně přání nalézt podrobnější vysvětlení. Uvítáme tedy jakoukoliv, nejlépe však konstruktivní, kritiku a náměty pro zlepšení a rozšíření našeho textu. V dalších verzích tohoto –zatím provisorního– textu se pokusíme na uvedené náměty reagovat.

„Vulgarisující“ shrnutí a poznámky nevyžadující zvláštní vnímavost a inteligenci jsou psány strojopisným fontem („pro ty s přímočařejším chápáním matematiky“³).

¹Konečné rozhodnutí, které pasáže pojmáme jako rozšiřující, jsme ještě neprovedli.

²Tedy lenosti.

³Což mohou být i autoři textu. V dalším plánujeme uvedený typ poznámek podstatně rozšířit. Niels Bohr při své návštěvě v Moskvě v roce 1960 prohlásil, že se nikdy před svými studenty nebrání prozradit, že je hlupák. Převodčík to přeložil tak, že se netají s tím, že jsou studenti hlupáci. Kapica (možná někdo jiný) vtípně replikoval, že právě v tomto tkví